

Türkiye Gazeteciler Sendikası
Kadın ve LGBTİ+ Komisyonu

Şiddet Deneyim Paylaşım Grubu Raporu

Hazırlayan: Beyza Bilal

Şiddet Deneyim Paylaşımı Oturumları, Türkiye Gazeteciler Sendikası Kadın ve LGBTİ+ Komisyonu adına **Gülfem Karataş** tarafından organize edilmiş, deneyim paylaşımı oturumlarının yürütücülüğünü Psikolog **Beyza Bilal** yapmıştır.

Oturumlara katılan tüm gazetecilere şiddet ve ayrımcılığı dillendirdikleri ve deneyimlerini paylaştıkları için ve **Sinem Söker**'e özenle tuttuğu notları için teşekkür ederiz.

İstanbul

2019

BU KİTAPÇIK AVRUPA BİRLİĞİ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN AVRUPA DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI ARACI (DİHAA) PROGRAMININ FİNANSAL DESTEĞİYLE BASILMIŞTIR. YAYININ İÇERİĞİNE İLİŞKİN SORUMLULUK TAMAMEN TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI'NA AİTTİR.

GİRİŞ

Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) 2017 verilerine göre gazete ve dergilerde çalışan personelin cinsiyete göre dağılımı yayın bölümünde 25.115 erkek, 16.040 kadın; basım ve dağıtım bölümünde 5.046 erkek ve 948 kadın şeklindedir. ¹ 2017 verilerine göre gazetelerin yayın bölümünde 10.708 erkek ve 4.862 kadın; dergilerin yayın bölümünde ise 14.407 erkek ve 11.178 kadın çalışmaktadır. ²

Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) Örgütü'nün 2018 yılında yayınladığı rapora göre Türkiye tutuklu gazeteciler listesinde üçüncü sırada. ³ Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın verilerine göre 2019 yılında Türkiye'de 135 gazeteci tutukludur. ⁴

2018 yılında *Columbia Journalism Review (CJR)*, 50 kişi ile görüşerek yaptığı çalışmada fotomuhabiri kadınların meslektaşları tarafından tacize maruz bırakıldıklarını ortaya koydu. ⁵

¹ TUİK, Yazılı Medya İstatistikleri 2005-2017. <http://tuik.gov.tr>

² TUİK, Yazılı Medya İstatistikleri 2005-2017. <http://tuik.gov.tr>

³ "Sınır Tanımayan Gazeteciler raporu: Türkiye tutuklu gazeteci sıralamasında üçüncü ülke", 2018. <http://www.diken.com.tr/sinirtanimayan-gazeteciler-raporu-turkiye-tutuklu-gazeteci-siralamasinda-ucuncu-ulke/>

⁴ "135 Medya Çalışanı ve Gazeteci Cezaevinde", 2019. <https://tgs.org.tr/cezaevindeki-gazeteciler/>

⁵ "Fotomuhabiri Kadınlar Meslekte Yaşadıkları Tacizleri Anlattı: Bu Adamları Niye Koruyoruz?", Bianet, 2018.

<https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/199891-fotomuhabiri-kadinlar-meslekte-yasadiklari-tacizleri-anlatti-bu-adamlari-niye-koruyoruz>

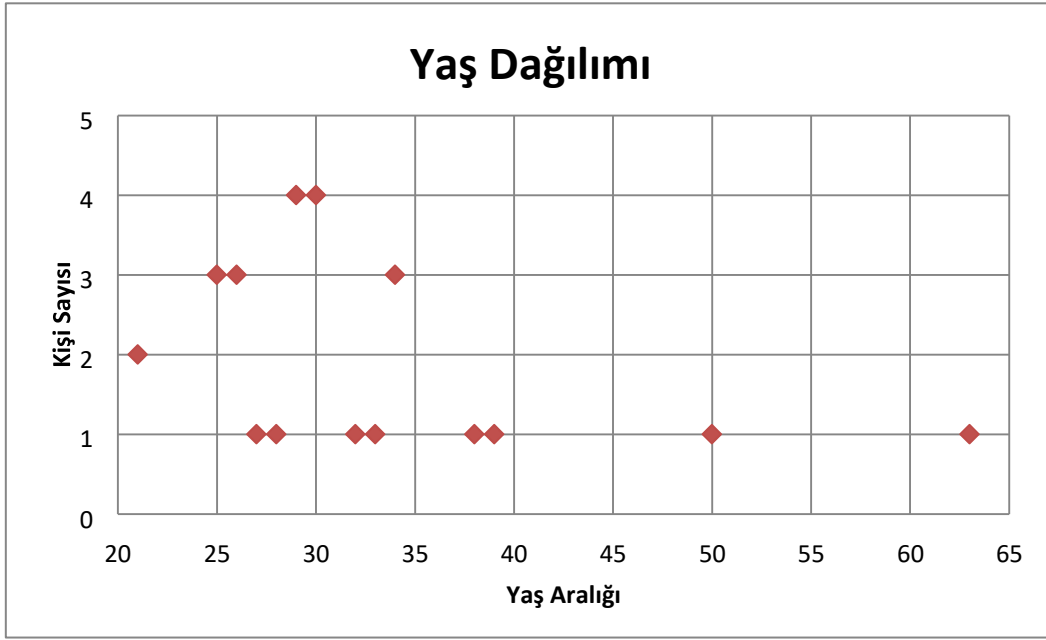
2019 yılında Türkiye’de muhabir Melis Bayraktar genel yayın yönetmeni Mustafa Çetin tarafından yaşadığı taciz ve mobbing ile ilgili suç duyurusunda bulunmuş ve işe iade davasını kazanmıştır.¹ Gazeteciler medya ve basın sektöründe sıklıkla şiddet ve ayrımcılığa maruz bırakılmaktadır.

Türkiye Gazeteciler Sendikası Kadın ve LGBTİ+ Komisyonu’nun 2018 yılında anket yoluyla toplanan verilere dayanan *Gazeteci Kadınların Yaşadığı Cinsiyet Ayrımcılığı ve Şiddet Araştırması* sonrasında, 2019 yılında şiddet deneyim paylaşım grubu oturumları planlanmıştır. Oturumlarda farklı başlıklarda paylaşılan deneyimleri bu raporda bulabilirsiniz.

¹ “Gazeteci Melis Bayraktar işe iade davasını kazandı ”, Evrensel, 2019. <https://www.evrensel.net/haber/372271/gazeteci-melis-bayraktarise-iade-davasini-kazandi>

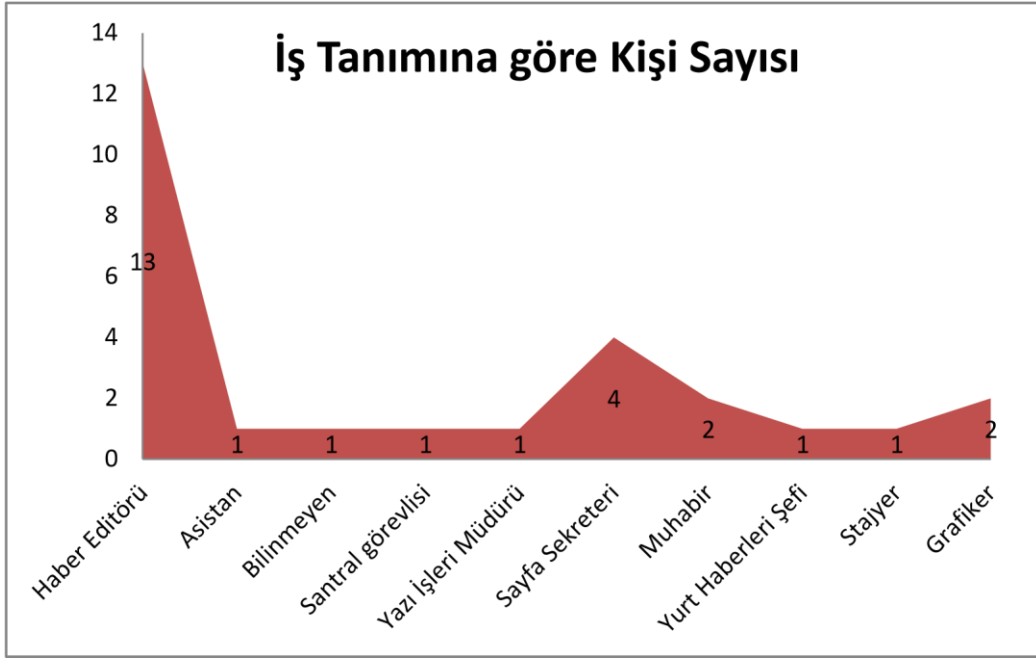
Katılımcılar

Ocak ve şubat aylarında gerçekleştirilen dört oturuma toplamda 27 gazeteci katılmıştır. Katılan gazetecilerin yaş dağılımlarını aşağıdaki *Grafik.1.*'de görebilirsiniz. Çalışmaya katılan 27 gazeteciden 2 kişi 20-24 yaş, 21 kişi 25-34 yaş, 2 kişi 35-44 yaş, 1 kişi 45-54 yaş ve 1 kişi 55+ yaş yaş aralığındadır.

Grafik.1. Katılımcıların yaş dağılımı.

Çalışmaya katılan gazetecilerin çalıştıkları kurumdaki iş tanımına göre dağılımını *Grafik.2.*'de görebilirsiniz. Katılımcılardan 13 kişi editör, 4 kişi sayfa sekreteri, 2 kişi muhabir, 2 kişi grafiker, 1 kişi yurt haberleri şefi, 1 kişi yazı işleri müdürü, 1 kişi santral görevlisi, 1 kişi asistan ve 1 kişi de stajyer pozisyonlarında çalışmaktadır, çalışmaya katılan gazetecilerden 1 kişi ise çalıştığı pozisyonunu belirtmemiştir.

Grafik.2. Katılımcıların kurumdaki iş tanımına göre dağılımları

Çalışmaya katılan gazetecilerden 24 kişi 4 farklı yazılı basın kurumunda, 1 kişi internet basınında, 1 kişi sendikada çalışmakta olup ve 1 kişi de çalıştığı alan ile ilgili bilgi paylaşmamıştır. Çalışmaya katılan tüm katılımcılar Türkiye Gazeteciler Sendikası üyesidir.

Yöntem

Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın yürütmüş olduğu şiddet deneyim paylaşım grubuna katılımcılar çalışmadan çağrı yoluyla haberdar edilmiştir ve tüm katılımcılar gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılar deneyimlerini anonim şekilde paylaşmışlardır. Katılımcılarla yapılan tek seferlik oturumlar yaklaşık olarak 3 saat sürmüştür. Oturumlarda katılımcılardan yarı yapılandırılmış şekilde açık uçlu sorular yoluyla deneyimlerinin paylaşımı istenmiştir. Yarı yapılandırılmış çerçeveyi aşağıdaki sorulardan takip edebilirsiniz.

- Çalıştığınız alanda tanık olduğunuz herhangi bir şiddet durumu oldu mu? Örnekler? Sonra ne oldu?
- Çalıştığınız kurumlarda tanık olduğunuz herhangi bir şiddet durumu oldu mu? Örnekler? Sonra ne oldu?
- Çalıştığınız alanda şiddet olarak tanımlayabileceğiniz herhangi bir şey yaşadınız mı? Şiddete maruz bırakıldığınızı hissettiğiniz bir deneyiminiz oldu mu? Örnekler? Sonra ne oldu? Bu süreç size neler hissettirdi? Siz nasıl baş ettiniz?
- Çalıştığınız kurumlarda şiddet olarak tanımlayabileceğiniz herhangi bir şey yaşadınız mı? Örnekler? Sonra ne oldu? Bu süreç size neler hissettirdi? Siz nasıl baş ettiniz?
- Ne tip şiddet biçimleri (ekonomik, psikolojik, fiziksel, cinsel, dijital) deneyimleniyor?
- Süreç içerisinde sizi güçlü/çaresiz hissettiren neler oldu?
- Özellikle, natrans kadın ve lgbti hakları, natrans kadın ve trans cinayetleri, nefret cinayetleri, homofobi, transfobi, cinsiyetçilik, ayrımcılık alanlarında çalışan/haber yapan kişiler var mı? Bu alanlarda çalışmak size ne hissettiriyor/düşündürüyor?
- Nasıl bir süreç olsaydı, nasıl bir dayanışma ve nasıl bir mekanizma olsaydı bu süreç sizin için daha kolay olurdu?

Şiddet ve Ayrımcılık

Oturumlara katılan gazeteciler çalıştıkları alanda ve kurumlarda yaşadıkları şiddet ve ayrımcılık deneyimlerini, baş etmek için hangi yöntemleri kullandıklarını, kendilerini hangi durumlarda daha güçlü hissettiklerini paylaştı. Fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel şiddetin farklı biçimleri ve ayrımcılıkla ne şekillerde karşılaştıklarını aktardılar. Çalışmaya katılan gazetecilerin aktardıkları şiddet ve ayrımcılık biçimlerine dair deneyimlerini aşağıdaki başlıklarda bulabilirsiniz.

Taciz

Gazeteciler farklı kişiler tarafından maruz bırakıldıkları taciz deneyimlerini paylaşırlarken kendilerinden üst pozisyonda çalışan meslektaşları ve patronları tarafından, haber kaynakları tarafından, haberini yaptıkları kişiler tarafından taciz yaşadıklarını beyan ettiler. Oturuma katılan gazetecilerinden biri karşılaştığı tacizi şu şekilde aktarıyor:

“Mesleğimin ilk yıllarında kendimden yaşça çok büyük ve üst pozisyondaki birinin tacizine uğradım. Bu kişi “Bana borcu var,” diyerek muhasebeden maaşımı aldı. Daha sonra “Paranı hiç sormuyorsun, almaya niyetin yok mu?”, “Bize bir yemek ısmarlarsın artık,” şeklinde söylemlerde bulundu. Birkaç kişi gidilen yemek sonrasında benden biraz daha kalmamı isteyerek “Ben seni seviyorum; bankada param var,” dedi ve öpmeye çalıştı. Tepki gösterdim, reddettim. Adam daha sonra msn vs. üzerinden yazmaya devam etti. Bu durum yönetim kuruluna aktarılmasına rağmen dikkate alınmadı. Üstü kapatıldı. 2 ay içinde işten ayrıldım. Yönetimle yaşadığım bir problem nedeniyle işten ayrılıyormuşum gibi aktarıldı.”

Sürecin sonunda kendisi için ekonomik şiddete de dönüşen cinsel taciz ve cinsel saldırı eylemleri ile ilgili gazeteci yönetim kuruluna şikâyetinde bulunduğu anda “Biz onu biliyoruz ama

başka birini çalıştıracak durumumuz yok,” cevabını aldığını söyledi. Bunun üzerine ne olsaydı siz işinizden ayrılmak durumunda kalmazdınız diye sorulduğunda, “Herkes o gazetecinin tacizci olduğunu biliyor ama kimse uyarıyor, dikkat et bile demiyor. Eğer kişi teşhir edilip işten uzaklaşsaydı ben işime devam edebilirdim,” dedi. Oturuma katılan gazeteciler meslektaşlarının deneyimlerini de aktardılar:

“Başka bir meslektaşım stajyer olarak yer aldığı şirkette kendinden yaşça büyük ve iş konumu olarak yüksekte olan bir erkek tarafından “Seninle konuşmak istiyorum,” denilerek farklı bir yere çağrılıyor ve orada taciz ediliyor sonrasında şirketten ayrıldı.”

“Genel müdür kadın sekreteri ofis boşaldıktan sonra sıkıştırarak taciz ediyor. 'Sesini çıkartırsan sen bilirsin' şeklinde tehdit ediyor. Kadın işten ayrılıyor.”

Katılımcıların paylaştıkları deneyimlerde süreç tacize maruz bırakılan kişilerin işten ayrılması ile sonuçlanmıştır. Bununla birlikte kendisinden üst pozisyonda yer alan meslektaşlarının tacizleri dışında, gazeteciler haber kaynakları tarafından da tacize maruz bırakıldıklarını şu şekilde paylaştı:

“Gereksiz iletişim kurmalar, geç saatte işten alakasız mesaj atmalar, sosyal medyadan eklemeler oluyor. Açık bir durum olmasa bile hissediliyor. Bariz bir şey olmasa bile rahatsız edici.”

“Haber amaçlı iletişime geçtiğim biri konu kapanmasına rağmen 2-3 gün boyunca sürekli yazdı. Mesajlarına hiç yanıt vermeyerek önüne geçtim.”

“Ekonomi alanında çalışırken, (üst kademelerden biri tarafından) “Gelin bir şarap içelim,” gibi tekliflerin amacı rahatsız edici. Uyararak önüne geçtim. “Sen beni yanlış anladın,” tepkisi gelebiliyor.”

Haber kaynakları tarafından yaşanan tacizin çalışılan bölgelere göre farklılık gösterdiğini dillendiren gazeteciler, **görece küçük şehirlerde ısrarlı iletişim kurma odaklı olduğunu beyan etti.**

Gazeteciler sadece haber kaynaklarından değil aynı zamanda haberlerini yaptıkları kişiler tarafından da tacize maruz bırakıldıklarını belirtti. Katılımcılardan biri “Belli bir sahada çalışırken o alanın çalışanları tarafından da taciz yaşanabiliyor. Ben tehdit aldım ve yalnız kaldım mesela,” şeklinde yaşadığı deneyimden örnek verdi.

Psikolojik Şiddet

Çalışmaya katılan gazeteci kadınlar, özellikle birlikte çalıştıkları meslektaşları tarafından yaşadıkları psikolojik şiddet biçimlerini aktardı.

Özellikle erkek meslektaşları tarafından küçük görülme, ciddiye alınmama, dalga geçilme gibi durumlarla sıklıkla karşılaştıklarını belirten katılımcılar, gazetecilik becerilerinin küçümsenmesi yoluyla kendilerini değersiz ve yetersiz hissettirmeye yönelik olduğunu paylaştı. Ayrıca katılımcılar kadın ve erkek gazetecilerin bir habere tepkileri de farklı şekillerde değerlendirildiğini şu şekilde örneklendiriyor:

“Erkek bir gazetecinin tepkisi şahsına münhasır olarak tanımlanırken kadın gazetecinin tepkisi histerik olarak tanımlanabiliyor. Kendimizi de suçlamaya başlıyoruz.”

Bununla birlikte bir psikolojik şiddet türü olarak mobbinge de farklı kurumlarda kendilerinin ve meslektaşlarının sıklıkla karşılaştığını dillendiren katılımcılardan biri kendi deneyimini şu şekilde paylaştı:

“Haftanın 6 günü çalıştığım iş yerimde 1 ay boyunca mobbinge maruz kaldım. “Buradan çıkarsanız ne yapacaksınız? Başka yapacak bir şeyiniz yok,” gibi söylemlerle muhtaç algısı oluşturuluyordu.”

Ekonomik Şiddet

Katılımcılar gazetecilik sektöründe kadın gazetecilerin terfi etmelerinin oldukça zor olduğunu altını çizirken özellikle gelişime açık olmalarına rağmen kendilerine hep aynı işin yaptırıldığını belirtti. Katılımcı kadınlardan biri bu süreç sonrasında meslek değiştirme kararını şu şekilde paylaştı:

“Seni kadroya alacağız gibi vaatlerle öğrencileri stajyer olarak çalıştırıyorlar; fakat bir süre sonra verimli değilsin diyerek söylediklerini yapmıyorlar. Kendi yetkinliğimizi sorgulatarak psikolojik şiddet uyguluyorlardı. Şu an gazeteciliğe dair eski hevesim kalmadı, akademisyen olarak devam etmek istiyorum.”

Katılımcılardan biri kadınların kıdemli olsalar bile kolayca işten çıkarılabildiğine dair şu örneği verdi: “Kurumdaki bir serviste çalışan kadın elemanların tümü işten çıkarılırken erkekler çalışmaya devam etti.”

İş alanlarında ilerlemelerinin önüne geçilmesiyle birlikte kendilerinin ve meslektaşlarının özellikle patron ya da yöneticileri tarafından mobbinge maruz bırakıldıklarını ve bu sebeple işsiz kaldıklarını da ekliyorlar. Mobbing sürecinin teşhir edilmesi gerektiğini düşünseler de ekonomik kriz sebebiyle ister istemez taviz verildiğini aktarıyorlar. Kadın gazetecilerden biri, mobbing sonucu işsiz kalan bir gazetecinin davayı kazanmasının kendilerine de umut olduğunu altını çizdi.

“Bir örnek var mesela yayın yönetmeni yemek teklif ediyor kabul etmeyince yaptığı röportaj yayınlanmıyor ve mobbing uygulanıp işten çıkarılıyor. İşe iade davası açtı bu gazeteci ve kazandı.”

Kadınlar bu örnekler yaşandığında, “kadınlar işten ayrılırken erkeklerin kariyerlerinin hafifçe zedelenecek işlerine devam ettiğini” belirterek bu durumun sadece sistematik olmasını durdurabildiklerini aktardı. Katılımcılardan biri farklı kurumlarda yaşadığı ekonomik şiddet biçimini şu şekilde örneklendirdi:

“Senelerce alanda çalıştım fakat yeri geldi sigortasız, yeri geldi kendi haberlerimde ismim kullanılmadan, yeri geldi kolayca işten çıkarılarak çalıştım. Bu yaşadıklarım sendikaya katılmamda etkiliydi.”

Fiziksel Şiddet

Katılımcılar özellikle sahada çalışan muhabir meslektaşlarının fiziksel şiddete maruz bırakıldıklarını belirtti. Özellikle haberlerin fotoğraflarını çekmeye çalışırken de foto muhabirlerden çokça kez şiddet yaşadıklarını belirttiler:

“Haber takibi sırasında erkek kameraman kadın gazetecileri iterek şiddet gösterdi. Daha sonra o kameramanın çalıştığı kanal önünde eylem yapıldı, bir kadın dayanışması vardı. Sonuç alınamasa da sesleri duyulmuş oldu.”

Katılımcılar özellikle alanda haber yaparken itişmelerin olduğu durumlarda şiddete maruz bırakıldıklarını ve bir itiş kakış halinde temas edip dokunmaya çalışarak taciz edenlerin de olduğunu aktardı.

Meslektaşlarının yanı sıra özellikle sahada çalışırken kolluk kuvvetleri tarafından sıklıkla şiddete maruz bırakıldıklarını dillendirdi.

Dijital Şiddet

İnternet basını ve sosyal medyanın kullanımının yaygınlaşması ile birlikte dijital şiddetin de arttığını aktaran katılımcılar şiddetin boyutunun çeşitlendiğini şu şekilde anlattı:

“Sanal şiddet çok fazla olabiliyor, sosyal medya üzerinden kadın gazetecilere yönelik hakaret, tehdidin çok fazla hatta can güvenliği tehlikesi söz konusu olabiliyor.”

Kadın gazetecilerden biri sadece sosyal medya hesapları üzerinden değil aynı zamanda telefon yoluyla da tehditler aldıklarını ekleyerek, “Seni dağa kaldırım, tecavüz ederim,” diye arandıklarını aktardı. Telefonları dikkate almadıklarında ısrarın arttığını ya da karşıdaki kişinin telefonda hakaret etmeye başladığını deneyimlediklerini söyledi. Zaman zaman kendi kişisel telefonlarından da arandıklarını ya da “evlenme teklifi” gibi mesleki sınırın dışında gazetenin sabit telefonundan aranarak rahatsız edildiklerinin belirtti.

Katılımcılar internet basını ve sosyal medya gibi haber aktarma kanalları dışında da ayrıca haber kaynakları ya da görüş aldıkları uzmanlar tarafından da telefon aracılığıyla mesajlarla sıklıkla rahatsız edildiklerini paylaştı.

Ayrımcılık

Çalışmaya katılan gazeteci kadınlar cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılık ile ilgili gazetecilik sektöründe de cinsiyetçilik, cinsiyetçi iş bölümü ve toplum tarafından cinsiyet kimliğine atfedilen normların tekrarının olduğuna işaret etti.

Katılımcılar hem sektör içinde, hem haber kaynaklarından hem de birlikte çalıştıkları meslektaşlarının cinsiyetçi söylemleriyle sürekli karşılaştıklarını belirtti. Erkek meslektaşları tarafından “güzelim, annecim” gibi kelimeler duyabildiklerini aktarırken şu örnekleri de paylaştı.

“Meslek, erkek mesleği olarak görülüyor. Erkekler de tacizle, parayla seni sindirip görünmez hale getiriyor. Kadınlarla bir yarış içindeler. Belki kadın çalışan sayısı daha fazla olsa böyle yapamazlar. Ama erkekler görünür olmak için mesleği daha fazla sahipleniyorlar.”

“Aynı pozisyonda çalışan bir kadınla erkeği kıyasladığımızda, erkeğin sözü daha çok geçiyor.”

“Meslektaşlar arasındaki tartışmalarda kadın editörlerin sözleri kolayca kesilebiliyor. Tartışmamaya özen gösterir noktada bulabiliyoruz kendimizi. Bazı erkek meslektaşlarımız ses yükselterek manipüle edebiliyor tartışmayı. Özellikle konu siyaset, dış politika ya da ekonomi gibi konularsa dışarıda bırakılabiliyoruz.”

Bununla birlikte kanaat önderleri ya da haber kaynakları eğer kadın bir gazeteci ile muhatap oluyorsa haberin içeriğine daha çok müdahale etmek istediklerini sıklıkla deneyimlediklerini paylaştı.

Toplum tarafından atanan cinsiyete dayalı normların sektör içinde de olduğunu belirten katılımcı kadın gazeteciler atanan rolleri şu şekilde örneklendirdi:

“Meslekte güzel, genç ve çekici olmak gerektiği algısı var. Böyle kişiler mesleki deneyimleri olmasa dahi işe alınabiliyorlar. Erkekler ise mesleğin sahibi oldukları için

ileri yaşlara kadar meslekte kalabiliyor, saygı görüyor ve kazandıkları para evlerini geçindirmeye yetiyor. Kadınların hiçbir güvencesi yok. Sadece seçim zamanları iş bulabiliyorum.”

“Medyada ileri yaşlarına gelmiş kadın çalışan fazla yok. Toplumsal roller dolayısı ile meslekten uzaklaşıyorlar. Çocuğu olan kadın maaşımı bakıcıya vereceğime işten çıkıp kendim bakarım diye düşünüyor.”

Katılımcılar çalışma saatleri bakımından cinsiyete dair farklılık olmadığını söylerken çalışan alanlarda cinsiyetçi iş bölümü olduğunu altını çizdi:

“Görev dağılımlarında ayrımcılık var. Teknik kısımda, foto muhabirliği alanlarında kadın çalışan yok. Kadınların gittiği haberler, erkeklerin gittiği haberler gibi ayrımlar var.”

“Ekranlarda genç, güzel kadınlar varken; erkekler ise 'yaşlı', 'olgun', 'sözü dinlenir'.”

Ayrıca cinsiyetçi iş bölümü nedeniyle meslekte ilerleyemediklerinde kadınların hep aynı işi yapmaktan bunalıp işi bıraktıklarını da dile getirdiler.

Sektörde ve meslektaşlarında gördükleri ayrımcılık ve cinsiyetçi tepkilerin kendilerinde hayal kırıklığı yarattığını söyleyen gazeteci kadınlar, duyarlı olduklarını düşündükleri meslektaşlarının rahat davranmalarına, kadınlar için önemli haberlerin dalga konusu olmasına öfkelenediklerini paylaştılar ve “Eşitlikçi miyiz diye sorguluyorum o zaman” sorusunun altını çizdiler.

Şiddet ve Ayrımcılık Haberleri

Kendilerinin ve meslektaşlarının yaşadıkları şiddet ile ilgili deneyimleri paylaştıktan sonra katılımcılara şiddet ve ayrımcılık alanında haber yapmak ile ilgili düşünceleri sorulduğunda ise şu yanıtları paylaştı:

“Eski şiddet oranlarıyla bugünü karşılaştırmak için yeterli veri yok; fakat şiddetin değil, şiddetin görünürlüğünün arttığı düşünülüyor.”

“Haber yaparken ikilem yaşanıyor: Bu şiddet haberleri şiddete teşvik mi ediyor, yoksa görünürlüğü mü artırıyor? Duyulmayanları mı paylaşalım yoksa çok ceza alanları mı?”

“Şiddet haberlerinde suçludan çok şiddete maruz kalan paylaşılıyor. Suçlu ifşa edilmiyor.”

“Bu durumları düşünmek, hukuksal süreçler özellikle olumsuz yargı süreçleri kötü etkiliyor.”

Gazeteci kadınlara şiddet ve ayrımcılığa dair haberler yapıyor olmanın kendilerini nasıl hissettirdiğini ve günlük yaşamlarına etkileri sorulduğunda ise katılımcılardan bir kısmı haberlere yabancılaştıklarını; zamanla haberlerin kendileri için sıradanlaşmış olmasının ise üzücü olduğunu belirterek duygularını şu şekilde aktarıyorlar:

“Eskiden geceleri hep düşünüyordum sanki artık etkisi yok alışmışlık sanırım. Kadın örgütlerinin pornografik anlatıma verdiği tepki de iyi oldu.

“Paranoyaya varabilecek şüphe, güvende hissetmemek, kaygılanmak, tepki vermek o dönemden hatırladıklarım.

“Alanda çalışırken yerden (semten) kaynaklı olarak korkularım oluyordu, giyinme biçimimi etkiliyordu bu durum. Takip edildiğimi de düşünüyordum bazen bir oto-kontrol hali geliyor. Başka bir kadın daha varsa daha rahat oluyor. Dolmuşta son yolcu olmamak gibi bir refleks herhalde...”

Natrans kadın ve LGBTİ+ haberleri ile birlikte çocuk ve hayvanlara yönelik şiddet haberlerini takip etmenin hayatın her aşamasında yük olduğunu, detaylara vakıf olmanın zorlayıcı olduğunu ve öfkelenediklerini anlatırken katılımcılardan bir kişi istismar, saldırı ve cinayet haberlerinde sanıkların yüzüne bakmadığını paylaştı. Başka bir katılımcı da istismar haberlerinin kendisi üzerindeki etkilerini şu şekilde anlattı:

“İstismar haberlerini yapmak özellikle zorlayıcı oluyor. Bu alanda muhabir olmak istemezdim. Ağlıyorum, öfkeleniyorum. Bütün detaylar veriliyor bazen ve rüyalarımından çıkmıyor, kâbus görüyorum. Cinayet ve istismar haberlerinde geriliyorum. Bir haberden sonra kendime gelemedim. Dünyanın kötü bir yer olduğuna inanmaya başlıyorum.”

Bununla birlikte bir başka katılımcı ise özellikle şiddet haberlerinde “ suçlu serbest bırakıldı,” haberini yapmaktansa, süreci bilen bir kişi olarak o davanın üzerine düşünerek çalışmanın kendisini mücadele etme yoluyla güçlendirdiğini ekliyor.

Baş Etme ve Güçlenme

Katılımcılar kendi çalıştıkları alanlarda kendi yaşadıkları şiddet ve ayrımcılıkla ilgili özellikle sistematik bir sürece dönüşmüşse yorgunluk ve çaresizlik hissettiklerini paylaştı. Çalıştıkları alanda tanık oldukları şiddet ve ayrımcılık yaşanan durumlarda ise müdahil olamamanın kendilerini hem çaresiz hem de öfkeli hissettirdiğini aktardı. Haber kaynakları tarafından maruz bırakıldıkları tacizle sınır koyarak ve sınırları netleştirerek baş ettiklerini söylediler. Katılımcılardan bir kişi alanda çalışırken kendilerini özellikle tacizden korumak için çeşitli yollar denediklerini şu şekilde örneklendirdi:

“Polis tarafında tecavüzle tehdit edildiğimiz oldu. Bu nedenle sokakta çalışırken saçma ama yüzük takıyorum, haber kaynakları ile görüşürken de başka numaralar vermek gibi formüller kullanıyorum.”

Gazeteci kadınlara sektör içinde tanık olduğunuz/yaşadığınız şiddet çalıştığınız kurumda yaşansaydı tepkiniz ne olurdu diye sorulduğunda ise “Sessiz kalmadık,” cevabını verdi.

Katılımcı gazeteciler, yaşadığı şiddet ve ayrımcılıklarla baş etmek için güvenli alanların oluşmasını, şiddete yönelik farkındalığın artmasını ve destekleyici mekanizmaların olmasının önemli olduğunu vurgularken kendileri için güçlendirici örnekler verdi.

Güvenli Alan

Gazetecilik sektöründe çalıştığımız kurumlarda ne gibi uygulamalar güvende hissederek çalışmanız için yardımcı olurdu diye sorulduğunda ise katılımcılardan şu cevabı aldık:

“Kadın emeği de erkek emeği kadar görünür olsa, eşit işe eşit ücret uygulaması olsa, kadınlar için de sektörde ilerleyebilmenin imkânları olsaydı daha güvende hissederdik.”

Bununla birlikte örgütlü olabilmenin, yalnız olmadığını hissetmenin önemine vurgu yapan katılımcılardan biri “herhangi bir şiddet durumunda yalnız olmadığımızı hissettiğimizde baş edebileceğimizi de hissediyoruz,” diye ekledi.

Şiddet ve ayrımcılık sebebiyle işten ayrılmak zorunda kalan meslektaşlarının güvenli bir şekilde çalışmaya devam etmelerini ne sağlardı diye sorulduğunda ise katılımcılardan biri **şiddet uygulayanların ceza almamasının koruyucu olduğunu vurgularken bir başka katılımcı ise şiddete maruz bırakılan değil, şiddete maruz bırakan kişinin işten uzaklaştırılmasının önleyici olduğunu belirtti.**

Katılımcılardan bir kişi çalıştıkları kurumda **kişilerin cinsiyet kimlikleri yerine yaptıkları işe göre değerlendirilmelerinin, böylelikle yönetici pozisyonlarda da kadınların çoğunlukla yer alabilmesinin çalışan gazeteciler için güvenli alan oluşturduğunu paylaştı** ve kurumda kadın servisinin olmasının da güvenli alan yaratmakta etkili olduğunu şu şekilde ekledi:

“Burada bu tip haberlerde tedirginlik yaşıyor erkek meslektaşlarımız ve bu sebeple de kadınların deneyimlerine güveniyorlar, habere göre kadın servisine danışıyorlar bizlerin daha kolay empati kuracağını düşünüyorlar.”

Farkındalık

Katılımcı gazetecilerin meslektaşlar arasında “Kendi başımıza gelenlere bile gözümüzü kapatıyoruz,” diyerek, şiddet ve ayrımcılığa dair farkındalığın artmasının kendilerinin de şiddetle baş edebilmeleri için önemli olduğunu altını çizdi.

Katılımcılar birlikte çalıştıkları meslektaşlarının şiddet haberlerine verdikleri cinsiyetçi tepkilerden rahatsızlık duyduklarını ve öfkelenediklerini paylaştı. Duyarlı olmalarını bekledikleri meslektaşlarının şiddete karşı farkındalığının artmasının gerektiğini belirttiler. Şiddete dair farkındalığın olmaması kurum içinde bir şiddet durumu oluşturduğunu ve şiddet karşısında ne yapılacağına bilinmemesi ile sonuçlandığını eklediler.

Destek Mekanizmaları

Katılımcılara hem gazetecilik sektöründe hem de çalıştığınız kurumda hangi mekanizmalar olsaydı kendinizi şiddet karşısında daha güçlü hissederdiniz diye sorulduğunda önerileri şu şekilde sıraladılar:

- **Şiddet ve ayrımcılıkla ilgili gazetecilik alanında tarifli başvuru mekanizmaları olması, böylece bir gazeteci şiddet ve ayrımcılıkla karşılaştığında destek alabileceği, güçlenebileceği ve şiddet uygulayan kişiye yaptırım-özeleştirici sürecinin işletilebileceği mekanizmanın varlığının şiddet ve ayrımcılığa karşı önleyici ve koruyucu olması,**
- **Kurum içinde çalışan sayısında cinsiyet çeşitliliğinin sağlanması için kota uygulamasının getirilmesi,**
- **Kadın bakış açısı ile çalışan sayısının artırılması ve kadın bakış açısının yaygınlaştırılması,**
- **Karar alma mekanizmalarında kadın ve kadın bakış açısı ile çalışan yöneticilerin olması,**
- **Cinsiyetçiliğin olmaması için eşit işe eşit ücret uygulanması,**
- **Kadın emeğinin erkek emeği gibi görünür hale gelmesi,**
- **Şiddet haberlerinin cinsiyet bakış açısı olan kişilere danışılması,**

- **Natrans kadın ve lgbti+ gazeteciler arasında dayanışma ağlarının kurulması,**

“Kadınlar işten çıkınca atfedilen toplumsal normlar nedeniyle koştur koştur eve gidiyorlar. Fakat erkekler iş çıkışında daha rahat vakit geçirebiliyor. Bu nedenle aralarında bir duygudaşlık oluşuyor. Bu nedenle dayanışma ağları oldukça önemli ayrıca benzer bakış açısına sahip olmak gazetecilik motivasyonunuzu da çok etkiliyor.”

Güçlendiren Örnekler

Katılımcılar özellikle kadınların neler başardığına dair haberlere yönelmenin güçlendirici etkisinden bahsederken olumlu haberler yaptıklarında ise şu şekilde bir tepkiyle karşılaştıklarını belirttiler:

“Kadına yönelik pozitif haberler çıkmıyor. Hep şiddet, cinayet vs. Olumlu ve güçlü haberlere yer verilmiyor. Kadınların güçlü yönlerine vurgu yapan haberler hazırlayınca, “kadınların acılarından bahset” diye tepki geliyor.”

Bununla birlikte dünyadaki eylem haberlerini yapmanın güçlendirdiğini ama eylemler tükendikçe mevzilerin bırakılmasının da umutsuzluk hissettirdiğini aktardılar. Kadın işçilerin direniş haberleri, kadın dayanışmasına dair örneklerin haberleri basında yer aldıkça kendilerinin de güçlendiğini vurgulayan gazeteci kadınlar şiddet ile ilgili de cezalandırma ve yasaların uygulandığına dair haberlerin yer almasının oldukça önemli olduğunu vurguladı. **Katılımcılardan biri çalıştığı kurumdaki dayanışmanın şiddet ve ayrımcılık karşısında örgütlü olmanın, savunmasız hissetmemenin de kendisi için güçlendirici olduğunu ekledi.**

SONUÇ

Türkiye Gazeteciler Sendikası Kadın ve LGBTİ+ Komisyonu tarafından düzenlenen çalışmaya katılan gazeteciler kendilerinin maruz bırakıldığı, meslektaşlarının maruz bırakıldığı şiddet ve ayrımcılık deneyimlerini aktardı. Bununla birlikte tanık oldukları şiddet ve ayrımcılığı ve bu

alana dair haber yapıyor olmanın etkilerini paylaştılar. Katılımcıların paylaşımlarından yola çıkarak gazetecilerin sektör içerisinde farklı şiddet biçimlerine maruz bırakıldığını ve bu şiddet biçimlerinin birbiriyle ilişkili olduğunu gördük. Gazeteci kadınlar tacizin ekonomik şiddete, cinsiyetçiliğin psikolojik şiddete nasıl dönüştüğünü örnekledi. Meslektaşları, haberlerini yaptıkları kişiler, patronları, haber kaynakları ve görüşlerine başvurdukları uzmanlar gibi farklı kişiler tarafından şiddete maruz bırakıldıklarına değindiler. Yaşanan şiddet ve ayrımcılık deneyimleri ile nasıl baş ettiklerini ve bu süreçte kendilerini güçlendiren örnekleri aktarırken, gazetecilik sektöründe şiddet ve ayrımcılığın azalabilmesi için önerilerini sundular.

Oturları çalışmaya katılan gazetecilerin buldukları kurumda organize etmiş olmanın iş arkadaşlarının yanında her deneyimi açıklıkla konuşulmasının önünde bir engel olabileceğini düşündük. Bununla birlikte son dönemlerde yaygınlaşan internet basını, sosyal medya haberciliği alanında ve bağımsız olarak çalışan gazetecilerin ve ayrıca ana akım medya da çalışan gazetecilerin de çalışmaya daha çok dâhil edilmesi deneyimleri de farklılaştıracaktır.